

การสร้างสังคมปลอดเชื้อ: การจัดระเบียบเยาวชนผ่านการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสุราใน จังหวัดพะเยา*

Social Sterile Formation: juvenile Collocation by Alcohol Research and Development in Phayao Province

Received: February 20, 2019

Revised: April 1, 2019

Accepted: May 7, 2019

มนตรา พงษ์นิล**

(Montra Pongnil)

รติยา พิษเซอร์***

(Rattiya Fisher)

สุกมล มุ่งพัฒนสุนทร***

(Sukamon Mungpattanasunthon)

สาริณี ภาสยวรรณ***

(Sarinee Passayawan)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาพัฒนาการของงานวิจัยและการพัฒนาเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อ 1) สำรวจสถานภาพองค์ความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสุราในกลุ่มเยาวชนจังหวัดพะเยา 2) ศึกษาการจัดการปัญหาเยาวชนผ่านการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสุราในจังหวัดพะเยา มีวิธีการวิจัยเชิงเอกสารและนำมาวิเคราะห์สรุปผลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดพะเยาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงความหมายใน 2 ช่วงเวลา ได้แก่ 1) ความเชื่อว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกสร้างความหมายว่าเป็นปัญหาของเยาวชนในทศวรรษ 2540 ในบริบทที่จังหวัดพะเยาเริ่มเข้าสู่ความทันสมัย และส่งผลให้ 2) ในทศวรรษ 2550 งานวิจัยของจังหวัดพะเยามีเป้าหมายเพื่อการควบคุมและจัดระเบียบเยาวชนให้ห่างไกลเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อปัญหาในพะเยามีความสำคัญอยู่ในลำดับต้นของประเทศ งานวิจัยและพัฒนาในจังหวัดพะเยาพยายามแสดงภาพสังคมปลอดเชื้อให้กับเยาวชนในจังหวัดพะเยาเพื่อจัดระเบียบพฤติกรรมของเยาวชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านมาตรการควบคุมทางกฎหมาย พื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัว ตลอดจนการควบคุมของสถาบันการศึกษา

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งในโครงการวิจัยของผู้เขียน เรื่อง การสร้างสังคมปลอดเชื้อ: การจัดระเบียบเยาวชนผ่านการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสุราในจังหวัดพะเยา ในชุดโครงการวิจัยของผู้เขียนเรื่อง สุรานินท์: องค์ความรู้และสถานภาพทางสังคมในจังหวัดพะเยา ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ประจำปีงบประมาณ 2561

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Assistant Professor, Social Development Program, School of Political Science and Social Sciences, University of Phayao,
E-mail: Montra.po@up.ac.th, Tel. 08 8251 8163

*** อาจารย์ ประจำสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

Lecturer, Social Development Program, School of Political Science and Social Sciences, University of Phayao.

คำสำคัญ: เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, การควบคุมทางสังคม, การจัดระเบียบทางสังคม, พรหมแดนความรู้

Abstract

This research aims to study the developments of the research and development pertaining to alcohol usage in Phayao youth. This research aims to: 1) Explore the information regarding the research and development pertaining to alcohol usage in Phayao youth. 2) Study management for problems in the youth via research and development pertaining to alcohol usage in Phayao. via documentation research which is then taken into analysis written into summary, this research has discovered that the knowledge regarding alcoholic drinks in Phayao that are connected to the youth has a change in meaning across two time periods, including 1) The belief that alcoholic drinks are pictured to be the problem of the youth in B.C. 2540 when Phayao is developing into modernism, and results in: 2) In B.C. 2550, there is a Phayao research project with the goal to control and manage the youth in order to distance them from alcoholic drinks when various problems in Phayao are at top priority in the country wide scale, and various research projects and developments in Phayao aims to depict a threat-free society for the Phayao youth in order to influence them into not indulging with alcoholic drinks via procedures regarding the jurisdiction of the law, public spaces and personal spaces, all the way to the jurisdiction of the education institute.

Keywords: Alcoholic beverages, Social Control, Social Organization, Body of Knowledge

บทนำ

พ.ศ. 2554 องค์การอนามัยโลก (WHO) รายงานว่าประเทศไทยมีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันดับ 40 ของโลก) และในปีเดียวกันสำนักงานสถิติแห่งชาติก็รายงานว่า จังหวัดพะเยามีนักดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ในประเทศไทย โดยเฉพาะวัยรุ่น โดยเป็นจังหวัดที่มีความชุกของนักดื่มในประชากรผู้ใหญ่ (อายุ 15 ปีขึ้นไป) เป็นจังหวัดที่มีความชุกของนักดื่มในประชากรวัยรุ่น (15 - 19 ปี) เป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นอกระบบภายในนักดื่มผู้ใหญ่ และเป็นจังหวัดที่มีดัชนีคะแนนความเสี่ยงต่อปัญหาแอลกอฮอล์สูงสุดของประเทศ (ไทยรัฐออนไลน์, 2556) โดยมีอัตราการเสียชีวิตจากการดื่มมากขึ้น ที่มีสาเหตุจากอุบัติเหตุและโรคภัยไข้เจ็บ มีผู้ป่วยเข้ารับการรักษาจากพิษสุรา โรคกระเพาะ ทะลุ ปัญหาครอบครัวแตกแยก การใช้กำลังและการฆ่าตัวตาย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2556)

สถานการณ์ปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดกระแสความตื่นตัว มีการขับเคลื่อนกิจกรรมลดการดื่มสุราในพื้นที่ โดยตั้งศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหามลพิษจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จังหวัดพะเยาขึ้นในปี 2557 และกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน มีเป้าหมายหลักคือพะเยาไม่เป็นจังหวัดที่มีผู้ดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันดับ 1 และลงมือทำจนประสบความสำเร็จ พร้อมเกิดนวัตกรรมการแก้ไขปัญหามากมาย ผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหามลพิษจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จ.พะเยา หรือที่เรียกว่า “พะเยาโมเดล” ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังนี้ งานศพปลอดเหล้า 84% โรงกลั่นสุราลดลง 32% (จากเดิม 270 โรง ปี 2557 ที่ศูนย์เริ่มดำเนินงาน มีอยู่ 235 โรง ปัจจุบัน เหลือ 160 โรง) กว๊านพะเยาปลอดเหล้า 90% เกิดชมรม คนเลิกเหล้า

ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 1,769 คน มีบุคคล ต้นแบบ “คนหัวใจเพชร” จำนวน 250 คน การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของ คณะทำงาน จ.พะเยา พบว่าในปี 2558 จากการสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของสำนักงานพัฒนาชุมชน ใน หัวข้อคนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา (ยกเว้นการดื่มเป็นครั้งคราว) จ.พะเยา อยู่ในอันดับที่ 25 ของประเทศ (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่า จังหวัดพะเยามีประชากรที่มีความสัมพันธ์กับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่าง มาก โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่มีจำนวนนักดื่มหน้าใหม่และสถิติการดื่มที่เพิ่มมากขึ้น และที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้นคือ เยาวชน เพศหญิงมีการดื่มสุรามากขึ้น การแสดงข้อมูลดังกล่าวต่อสาธารณะส่งผลให้หน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาต่างเร่งนโยบาย และดำเนินการเพื่อหามาตรการในการแก้ไขปัญหาจนประสบความสำเร็จ เมื่อกลางปี 2560 ในชื่อว่า พะเยาโมเดล นั้นเอง

หากทบทวนงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่ผ่านมา สามารถจำแนกประเภท การศึกษาได้เป็นสามกลุ่ม ได้แก่ 1) การศึกษาแบบแผน พฤติกรรม สาเหตุของการดื่มสุราของเยาวชน 2) การศึกษาผลกระทบ ในด้านต่าง ๆ จากการดื่มสุราของกลุ่มเยาวชน และ 3) การศึกษาแนวทาง รูปแบบ การแก้ไขปัญหา และนวัตกรรมของการ ป้องกันการดื่มสุราของเยาวชน

การศึกษาในกลุ่มแรก ถือได้ว่า เป็นประเด็นการศึกษาวิจัยขั้นพื้นฐานที่ได้รับความนิยมอย่างมากจากนักศึกษาและ นักวิชาการ เป็นการทำความเข้าใจว่า เหตุใดเยาวชนถึงดื่มสุราและมีแบบแผนพฤติกรรมการดื่มสุราอย่างไรบ้าง (อภิสิทธิ์ ธรรมวิมุตติและประสพชัย พสุนนท์, 2559, หน้า 1533-1548; ชิวฮวย แซ่ลิ่ม และคณะ, 2560, หน้า 25-36; สุรเมศวร์ ฮาซิม และคณะ, 2560, หน้า 1-10) ซึ่งงานเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นว่า เจื้อนไขของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ช่วงวัยเจริญพันธุ์ การ เข้าถึงแหล่งผลิตหรือแหล่งซื้อสุราในราคาถูกได้ง่าย ความเครียด สถานภาพและชนชั้น สถาบันทางสังคมต่าง ๆ และกลุ่ม อ่างอิง ฯลฯ มีผลต่อสัดส่วนการดื่มสุราของเยาวชน และก่อให้เกิดแบบแผนพฤติกรรมการดื่มสุราเข้มข้นขึ้น ทั้งในเรื่องของอายุ ที่น้อยลงในการดื่มครั้งแรก สัดส่วนเพศหญิงที่ดื่มสุรามากขึ้น เยาวชนมองการดื่มสุราเป็นเรื่องปกติและเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้ เกิดสังคมในกลุ่มเยาวชน ตลอดจนได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ๆ และมีความสุขสนุกสนาน

การศึกษาในกลุ่มที่สอง สะท้อนให้เห็นว่า การดื่มสุราของเยาวชนก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่าง ๆ มากมาย (Wannothai soongsawang, 2007; Suwannee Rathaworn, 2010) เช่น ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ ด้าน สุขภาพทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ หรือการทะเลาะใช้กำลัง นอกจากนี้ การดื่มสุราก็จะนำไปสู่การลวง ละเมิดและความรุนแรงต่อตัวเองและบุคคลอื่น ๆ ที่เกิดมาจากสุรา เช่น การคุกคามทางเพศ (สุรรา แก้วนัยและทักษพล ธรรมรังสี, 2554, หน้า 233-243) และนับวันสถิติของการดื่มสุราของเยาวชนที่นำไปสู่ผลกระทบด้านต่าง ๆ ดังข้างต้น มี จำนวนที่เพิ่มมากขึ้น

การศึกษาในกลุ่มสุดท้าย หากจะกล่าวอย่างเชื่อมโยง ประเด็นสำคัญของวรรณกรรมทางวิชาการกลุ่มนี้ คือ บทสรุป ที่มาจากรรณกรรมในกลุ่มที่หนึ่งและกลุ่มที่สอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมการดื่มที่ไม่พึงประสงค์ ภัยพิบัติและวุฒิภาวะที่ ยังไม่พร้อมจะดื่มสุราของเยาวชน ก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมามากมาย ดังนั้น จึงต้องหาแนวทางในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาเพื่อไม่ให้เยาวชนได้เข้าถึงสุราหรือไม่ยุ่งเกี่ยวกับสุรา เช่น การใช้กระบวนการกลุ่มของครอบครัว การเรียนรู้ทักษะ ชีวิต (ยุพา จิวพัฒนกุล และอุบลวรรณ เรือนทองดี, 2556, หน้า 35-40) การจัดโปรแกรมการฝึกอบรมหรือให้ความรู้โทษของ สุราต่อเยาวชน (ปณณวิชัย ปิยะอร่ามวงศ์ และคณะ, 2560, หน้า 55-66) การเสริมสร้างแรงจูงใจและการตระหนักในคุณค่า ของตัวเอง (จุฑาทวี กมลพรมงคล และคณะ, 2555, หน้า 84-99) รวมถึงถึงการมีนโยบายและมาตรการในการควบคุมบริบท

หรือปัจจัยภายนอกให้มีส่วนช่วยในการยับยั้งและป้องกันไม่ให้เยาวชนเข้าถึงสุรา (ธงชัย สีสโณ และคณะ, มปป., หน้า 1196-1214) เช่น การใช้นโยบายและมาตรการของสถานศึกษา การรณรงค์ห้ามทำกิจกรรมที่เสี่ยงหลังการดื่มสุรา ตลอดจน การใช้นโยบายและมาตรการทางกฎหมาย ฯลฯ

งานวิจัยทุกกลุ่มมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงอย่างเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ พฤติกรรมดื่มสุราของเยาวชนที่ขัดแย้งกับวัยวุฒิ ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งต่อตัวเอง ผู้อื่น และสังคม จึงต้องมีนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการห้ามให้เยาวชนเข้าถึงสุราไม่ว่าจะด้วยแหล่งหรือสถานที่ในการดื่มสุรา องค์ความรู้เหล่านี้ ถูกสร้างขึ้นเป็นภาพเดียวกัน วิถีคิดเดียวกัน และมีแนวปฏิบัติชุดเดียวกันนั่นเอง ความน่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ งานวิจัยเหล่านี้ เป็นการนำเสนอชุดความรู้จากบุคลากรที่ศึกษาและปฏิบัติงานทางด้านสาธารณสุข นอกจากนี้ วรรณกรรมส่วนใหญ่ก็ถูกนำเสนอตีพิมพ์ในวารสารทางด้านสุขภาพหรือสาธารณสุข ซึ่งหมายความว่า บุคลากรและวารสารทางสาธารณสุขเป็นเสมือนผู้สถาปนาชุดความรู้เกี่ยวกับสุราของเยาวชนในรูปแบบเดียวกัน

คณะผู้วิจัยเห็นว่า นอกเหนือจากผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาดังข้างต้นแล้ว การทำความเข้าใจกับการสร้างความรู้ของงานศึกษาวิจัยจำเป็นต้องใช้แนวพินิจทางประวัติศาสตร์ (historical approach) เพื่อสำรวจและวิเคราะห์การนิพนธ์ของงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อถอดรหัสความหมายที่ถูกสร้างขึ้นมายุคสมัยหนึ่ง ตลอดจนมีการปรับเปลี่ยนความหมายในอีกยุคสมัยหนึ่ง จะทำให้เข้าใจเบื้องหลังการทำงานขององค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยและพัฒนาที่แตกต่างไปจากวิธีวิทยาส่วนใหญ่ของงานวิจัยที่ผ่านมาด้วย

งานวิจัยนี้ให้ความสนใจเยาวชนกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดพะเยา ซึ่งจากองค์ความรู้ทั่วไปในประเด็นนี้ ก็น่าสนใจที่ว่าก่อนหน้านี้ที่มีการบ่งชี้ว่าจังหวัดพะเยาครองแชมป์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดในประเทศไทย จังหวัดพะเยามีพัฒนาการของการศึกษาวิจัยและแนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนมากน้อยเพียงใด และผลการวิจัยและการพัฒนาต่าง ๆ สะท้อนถึงองค์ความรู้และปัญหาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนในจังหวัดพะเยาไปในทิศทางใดและมีความสัมพันธ์กับองค์ความรู้จากงานวิจัยที่ผ่านมาเพียงใดด้วยเช่นกัน การวิจัยนี้จึงเป็นการสำรวจสถานภาพทางสังคมขององค์ความรู้เกี่ยวกับสุราของกลุ่มเยาวชนในพะเยา เพื่อค้นหาพัฒนาการและจุดเปลี่ยนผ่านในบริบทของการสร้างความหมายและปฏิบัติการของการจัดการที่เกี่ยวข้องกับสุราของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดพะเยา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานภาพองค์ความรู้ด้านการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสุราในกลุ่มเยาวชนจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาการจัดการปัญหาเยาวชนผ่านการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสุราในจังหวัดพะเยา

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร เก็บข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นและเอกสารชั้นรอง ตลอดจนข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ข้อมูลข่าว ข้อมูลเชิงสถิติ งานวิจัย งานวิจัยและพัฒนา โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสุราในกลุ่มเยาวชนของจังหวัดพะเยา ฯลฯ ซึ่งชุดข้อมูลจากแหล่งข้อมูลข้างต้นเท่าที่สืบค้นต่างถูกผลิตขึ้นโดยครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ทศวรรษ 2550 จนถึงปัจจุบัน จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อศึกษาแนวความคิด ยุทธศาสตร์ นโยบายและปฏิบัติการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพะเยาที่มีต่อสุราในกลุ่มเยาวชน ตลอดจนสังเคราะห์ให้

เห็นสภาพภาพขององค์ความรู้และปฏิบัติการของการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าประมาทของกลุ่มเยาวชนในจังหวัดพะเยาเป็นลำดับสุดท้าย

ผลการศึกษา

จากการสำรวจงานวิจัยและโครงการพัฒนาต่าง ๆ เกี่ยวกับสุราในจังหวัดพะเยาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเยาวชน พบว่างานวิจัยถูกผลิตขึ้นจากนักวิชาการและนักวิจัย ในขณะที่โครงการพัฒนาถูกผลิตขึ้นจากนักวิชาชีพในสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสุราทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด องค์ความรู้ต่าง ๆ เริ่มถูกผลิตขึ้นประมาณทศวรรษ 2550 เป็นต้นมา โดยแบ่งประเภทของการศึกษาวิจัยและพัฒนาเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มศึกษาวิจัยด้านปัญหาและพฤติกรรมกาต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ของเยาวชน ซึ่งเป็นการศึกษาปัญหาและพฤติกรรมกาต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ของเยาวชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายการศึกษาเป็นนักเรียนนิสิตนักศึกษา (วิจิตร ปัญญาชัย และคณะ, 2550; มนตรา พงษ์นิล และประไพพิศ โอฬารวัฒน์, 2552; ชลดา ไชยกุลวัฒนา และคณะ, 2556, หน้า 104-115; ชมนาด พจนมาตร์ และคณะ, 2557, หน้า 66-73 และทิฆัมพร หอสิริ และคณะ, 2559, หน้า 3-14)

2) ในระยะเวลาที่เหลื่อมกันต่อมาจากข้อ 1) กล่าวคือ ในกลางทศวรรษ 2550 เนื่องจากการขยายตัวของสถาบันการศึกษา (การขยายตัวของการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยพะเยา) และการขยายตัวของสถาบันทั้งในจังหวัดพะเยาที่มีจำนวนมากขึ้น (MGR Online, 2555) จึงเกิดกลุ่มที่ศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการป้องกันแก้ไขปัญหาค้าประมาทกาต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ของเยาวชนเกิดขึ้น กลุ่มเหล่านี้พยายามที่จะพัฒนารูปแบบหรือโปรแกรมการป้องกันกาต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ (ทัพพชัญ ศรีรัตยาวค และคณะ, 2555, หน้า 46-63) การสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของครอบครัวในการแก้ไขปัญหาการต้มสุราในชุมชนบ้านสันป่าบง ต.สันป่าม่วง อ.เมือง จ.พะเยา (สุภาพรณ อุดมลักษณ์ และคณะ, 2557, หน้า 90-103)

ในขณะเดียวกัน กลางทศวรรษ 2550 เป็นต้นมา การศึกษาของคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ สำนักงานกรมการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2556) ที่สะท้อนปัญหาการต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดพะเยาว่าเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งจนเกิดยุทธศาสตร์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าประมาทกาต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ของเยาวชนขึ้น จึงทำให้หน่วยงานของรัฐ ประชาสังคมและสถาบันการศึกษาในจังหวัดพะเยาต่างก็มุ่งให้ความสนใจต่อการผลิตการศึกษาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าประมาทออกมาอย่างมาก เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้าประมาทกาต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ของเยาวชนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา โดยมีมาตรการลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยการปรับทัศนคติและเปลี่ยนพฤติกรรม ระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน ในขณะที่ คณะทำงานสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ จังหวัดพะเยา (2556) ก็นำเสนอสมัชชาสุขภาพจังหวัดพะเยาในมิติหนึ่งเรื่องการจัดการแก้ไขปัญหาค้าประมาทในเชิงนโยบายหัวข้อ สุรากับความรุนแรงและความเจ็บป่วยจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จังหวัดพะเยาที่ดีให้ยกเป็นวาระของจังหวัดพะเยา โดยจัดทำมาตรการในการจัดการกับปัญหาค้าประมาทกาต้มแอลกอฮอล์ภายในจังหวัดพะเยา ซึ่งมีทั้งมาตรการทางกฎหมาย มาตรการรณรงค์ประชาสัมพันธ์สร้างค่านิยมของจังหวัดพะเยาและมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน นอกจากนั้นสถาบันการศึกษาในจังหวัดพะเยาต่างพัฒนาโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาค้า

ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนิสิตและนักศึกษาเป็นประจำทุกปีงบประมาณ (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา, 2556 และ กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558)

ถึงแม้ว่าจะมีงานวิจัยและพัฒนาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดพะเยาดังข้างต้น แต่ก็กระจุกตัวอยู่ในกลุ่มนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีชุดข้อมูลและนโยบายต่าง ๆ ที่ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ในขณะที่มีดิสัมขาสภาพจังหวัดพะเยา พ.ศ. 2556 ที่ยกให้การจัดการแก้ไขปัญหาสุราในเชิงนโยบายหัวข้อ สุรากับความรุนแรงและความเจ็บป่วยจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัดพะเยาเป็นวาระของจังหวัด แต่ก็ยังอยู่ในขั้นตอนการนำเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและยังไม่เห็นผลกระทบต่อสาธารณะในวงกว้างเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่ข้อมูลเชิงสถิติเกี่ยวกับปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปตามสื่อสารมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ ที่ระบุว่าพะเยามีนักดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดในอันดับ 1 ในประเทศไทย โดยเฉพาะวัยรุ่น และเป็นจังหวัดที่มีดัชนีคะแนนความเสี่ยงต่อปัญหาแอลกอฮอล์สูงสุดของประเทศ (ไทยรัฐออนไลน์, 2556) นั้น ทำให้ผู้นำและหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาต่างให้ความสนใจกับปัญหานี้มากยิ่งขึ้น จนในที่สุด พ.ศ. 2557 เกิดกระแสความตื่นตัวของจังหวัดพะเยาเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งใช้ชื่อว่า “พะเยาโมเดล” โดยมีการตั้งศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จังหวัดพะเยา และกำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วน ซึ่งมีเป้าหมายหลักคือพะเยาไม่เป็นจังหวัดที่มีผู้ดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันดับหนึ่ง มีการกำหนดยุทธศาสตร์การควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) สร้างคณะทำงานและเครือข่ายทุกระดับ เชื่อมต่อคณะกรรมการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จังหวัด 2) สร้างทีมวิทยากรกระบวนการแก้ไขปัญหา 3) พัฒนาทีมสื่อมวลชน นักจัดรายการวิทยุเชิงสร้างสรรค์สังคม 4) ควบคุมการผลิตจำหน่ายสุราชุมชน สุราเถื่อน มีมาตรการภาษีและกำหนดพื้นที่ปลอดเหล้ามากขึ้น และ 5) พัฒนาชุมชนให้เกิดเครือข่ายเข้มแข็งลดปัจจัยเสี่ยง แลกเปลี่ยนและคัดเลือกคนต้นแบบ หมู่บ้านต้นแบบ และส่งเสริมการศึกษาวิจัยในพื้นที่ มีการขับเคลื่อนกิจกรรมลดการดื่มสุราในพื้นที่ จนลดปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดพะเยาได้ตั้งแต่ พ.ศ.2560

นอกจากการดำเนินตามนโยบายพะเยาโมเดลดังข้างต้นแล้ว หน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาได้จัดกิจกรรมที่ครอบคลุมในการป้องกันแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดพะเยาผ่านกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่บูรณาการเข้ากับพันธกิจของหน่วยงานราชการจังหวัดพะเยา ตั้งแต่ พ.ศ.2558 ได้แก่ 1) โครงการ “เวียนเทียนเข้าพรรษา ขวนมาเลิกเหล้า” ที่มีกิจกรรมการแสดงบนเวทีของเยาวชนต้นแบบเก่งและดี (To be Number One Idol) การจัดนิทรรศการมีชีวิตของเครือข่ายองค์กรงดเหล้า กิจกรรมเทเหล้าเผาบุหรี การเทศน์ 2 ธรรมมาสน์และการเทศน์เรื่องโทษและพิษภัยของการดื่มสุราโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตโต 2) โครงการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบบูรณาการ มีการกิจกรรมอบรมสายสืบสุรา ซึ่งดำเนินการในชุมชนปลอดเหล้า วัดปลอดเหล้า ชุมชนต้นแบบฯ ลด ละ เลิก สุรา และเครือข่ายเยาวชนวัยใสห่างไกลสิ่งเสพติด ทั้งหมด 9 ชุมชนในจังหวัดพะเยา 3) ระดับสถาบันการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่ร่วมขับเคลื่อนนโยบายพะเยาโมเดล (ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า ภาคเหนือตอนบน ,2558) โดยมีโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาที่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยาร่วมมือกับสถานีตำรวจภูธรจังหวัดในการจัดระเบียบพื้นที่เพื่อควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบบริเวณสถานศึกษา โดยควบคุมทางกฎหมายอย่างเข้มงวดในบ้านคา ระยะเวลาการจำหน่ายสุรา และกำหนดอายุของผู้ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมจนถึงสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยพะเยาร่วมมือกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจพื้นที่ร้านค้าและสถานบันเทิงรอบมหาวิทยาลัยด้วย และ 3) ในที่สุด พ.ศ. 2560 จังหวัดพะเยาได้ประกาศว่าการใช้พะเยาโมเดลในการแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสำเร็จ จึงได้จัด

กิจกรรมประกาศผลการจัดอันดับการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ระดับครัวเรือนของจังหวัดพะเยาที่ถูกปรับเปลี่ยนให้อยู่ในอันดับที่ 25 ของประเทศ ในกิจกรรมชื่อ วันงดสุราแห่งชาติ จังหวัดพะเยา ประจำปี 2560 (มติชนออนไลน์, 2560)

ถึงแม้นโยบายและมาตรการของพะเยาโมเดลจะประกาศความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ในจังหวัดพะเยาได้ แต่ก็พบว่าหลัง พ.ศ. 2560 นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่ดำเนินการอยู่ยังมีปัญหาในเชิงกฎหมายบางด้านที่บังคับใช้กับเยาวชน เช่น อดิศักดิ์ สักลอมและไพรัช ธีระชัยมัทธี ศึกษาเรื่องปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ของเยาวชน: กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา (2561, หน้า 2124-2136) ที่ชี้ให้เห็นว่า มาตรการทางกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 นั้น ยังเกิดปัญหาในการควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์กับเยาวชนในจังหวัดพะเยาที่พบการหลบเลี่ยงกฎหมาย การใช้โฆษณาแฝง การบังคับใช้ที่ไม่จริงจัง ความไม่ต่อเนื่องในการบังคับใช้ทางกฎหมาย การรู้เห็นเป็นใจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้ค้าและผู้ซื้อ ตลอดจนการอ้างถึงความไม่รู้กฎหมายของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในขณะที่ กรณีของปัญหาและผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องตีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา: ศึกษาในเขตพื้นที่หน้ามหาวิทยาลัยพะเยา (นริศรา ประสิทธิพานัง, 2562, หน้า 2315-2329) ก็ชี้ให้เห็นว่า กฎหมายฉบับดังกล่าวไม่มีกำหนดระยะรัศมีของการห้ามขายเครื่องตีแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษาที่ชัดเจน ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายประสบปัญหาการตีความขอบเขตบริเวณใกล้เคียงมหาวิทยาลัยพะเยา นำมาซึ่งปัญหาการใช้ดุลพินิจบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ชัดเจน และพบว่าเจ้าหน้าที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายตามประกาศฉบับนี้กับผู้ขายเครื่องตีแอลกอฮอล์ที่ได้รับอนุญาตให้ขายเครื่องตีแอลกอฮอล์ก่อนที่ประกาศฉบับนี้จะใช้บังคับ นริศราจึงเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในประเด็น บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาให้ชัดเจนมากขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเคร่งครัด และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ตลอดจนมหาวิทยาลัยพะเยาควรจัดกิจกรรมปลูกฝังให้นิสิตลด ละ เลิกการบริโภคเครื่องตีแอลกอฮอล์อย่างยั่งยืนต่อไป

ปัญหาที่ยังมีอยู่ในเชิงการบังคับใช้กฎหมายดังข้างต้น ถูกชี้ให้เห็นจากพฤติกรรมและปัญหาจากการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของเยาวชนจากงานวิจัยของวิชานัย ใจมาลัยและคณะ เรื่อง พฤติกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (2560, หน้า 109-126) ที่พบว่า ถึงแม้จะมีนโยบายและกฎระเบียบที่เคร่งครัดในสถาบันการศึกษา มีการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการควบคุมสถานบันเทิงและร้านค้าต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายการควบคุมเครื่องตีแอลกอฮอล์ แต่จังหวัดพะเยายังพบการตีแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่เป็นนักศึกษาสูงถึงร้อยละ 83.8 โดยมีผลกระทบหลังจากตีเครื่องตีแอลกอฮอล์คือ ไม่สามารถเรียนได้หรือไปสายและเกิดเรื่องทะเลาะวิวาทระหว่างที่ตี

สรุปผล

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ความรู้เกี่ยวกับเครื่องตีแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนที่ถูกผลิตขึ้นจากงานวิจัยและพัฒนาในจังหวัดพะเยาได้สร้างความเชื่อที่ว่า การตีสุราของเยาวชนเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและก่อให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ตามมา เช่น อุบัติเหตุ การทะเลาะวิวาท ผลการเรียนตกต่ำและการเจ็บป่วย ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับองค์ความรู้ทั่วไปและระดับประเทศว่า เครื่องตีแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่อันตรายสำหรับเยาวชน แต่จะพบได้ว่า เมื่อข้อมูลเชิงสถิติที่บ่งชี้ว่าจังหวัดพะเยาเป็นอันดับหนึ่งที่มีผู้

ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดและถูกเผยแพร่ไปสู่สาธารณะตามสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ วิกฤตปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในจังหวัดพะเยาก็ถูกยกระดับความสำคัญของปัญหาที่เด่นชัดมากยิ่งขึ้นเมื่อเข้าสู่ต้นทศวรรษ 2550 กลุ่มงานวิจัยในช่วงเวลาดังกล่าวพยายามชี้ให้เห็นถึงแบบแผนพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมายทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย ภาวะเศรษฐกิจ การศึกษา ภาวะจิตใจและสังคม และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์และมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาค่อนข้างชัดเจนมากขึ้น จนทำให้ยุทธศาสตร์และมาตรการในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกยกเป็นวาระของจังหวัดพะเยา

ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา นักวิชาการและหน่วยงานในจังหวัดพะเยาจึงผลิตงานวิจัยและโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่มีเป็นจำนวนมาก ในกลุ่มงานวิจัยจะพบว่า นอกเหนือจากงานวิจัยเชิงแบบแผนพฤติกรรมของเยาวชนแล้ว งานวิจัยที่เกี่ยวกับการค้นหาต้นตอหรือสาเหตุการป้องกันและแก้ไขปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเยาวชนต่างก็ถูกผลิตเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน การถูกยกให้เป็นวาระของจังหวัดในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเยาวชน ก็ส่งผลให้เกิดนโยบายและมาตรการที่เรียกว่าพะเยาโมเดลมีผลกระทบกับกลุ่มประชากรในวงกว้าง ในขณะที่มีโครงการต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถูกผลิตขึ้นมาเป็นจำนวนมากเพื่อมาควบคุมกำกับพฤติกรรมของเยาวชนกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับครอบครัว ชุมชนและงานพิธีกรรมประเพณีต่าง ๆ การจัดระเบียบควบคุมพื้นที่ปลอดภัย ตลอดจนการควบคุมโดยสถาบันการศึกษาจากการจัดกิจกรรมตรวจเยี่ยมและควบคุมพื้นที่ สถานบันเทิงและร้านค้าต่าง ๆ ในบริเวณสถาบันการศึกษาให้ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มงวดมากยิ่งขึ้น

เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของการใช้นโยบายและมาตรการที่เคร่งครัดมากขึ้นกับกลุ่มเยาวชนในจังหวัดพะเยาคือ การพยายามให้ปัญหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดพะเยาลดลงมาจากอันดับที่หนึ่งที่ข้อมูลเชิงสถิติระดับประเทศเคยจัดให้เอาไว้ ความสำเร็จของพะเยาโมเดลใน พ.ศ.2560 ที่ถูกประจักษ์ผ่านสื่อสารมวลชนในหลายแขนงจึงเป็นอาการของประกาศต่อสาธารณะว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เคยเป็นวิกฤตปัญหาหนักที่สุดดังที่เคยถูกจัดอันดับไว้ ได้รับการจัดการปัญหาอย่างลุล่วงด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของทุกภาคส่วนในจังหวัดพะเยา จนทำให้กลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนในจังหวัดพะเยามีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และห่างไกลกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น

จากข้อสรุปข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์ความรู้ในงานวิจัยและพัฒนากำลังให้โน้มน้าวว่าพฤติกรรมของเยาวชนที่เคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกจัดการได้อย่างสมบูรณ์แล้ว องค์ความรู้ดังกล่าวจึงเป็นพลังในการพยายามเข้าไปควบคุมบริบทและสภาพแวดล้อมโดยการจัดระเบียบตัวเยาวชนที่กระทำผ่านวรรณกรรมทางวิชาการด้านการวิจัยและโครงการพัฒนาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มสุราของเยาวชน ได้แก่ งานวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการจัดระเบียบพื้นที่ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถาบันการศึกษา ชุมชนและสถานที่สาธารณะ และมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องปรามเยาวชน เช่น มาตรการทางกฎหมายและมาตรการของสถาบันการศึกษา

กระบวนการจัดระเบียบเยาวชนผ่านงานวิจัยและพัฒนาต่าง ๆ ในจังหวัดพะเยา ก่อให้เกิดภาพสังคมปลอดเชื้อที่แสดงต่อสาธารณะผ่านสื่อ เพื่อสร้างภาพจังหวัดพะเยาให้เป็นพื้นที่ที่เยาวชนควรมีชีวิตที่ไม่ควรเกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นโยบายและมาตรการจึงมีลักษณะความเป็น ‘สีขาว’ ที่เป็นแหล่งผลิตองค์ความรู้ของการจัดระเบียบไม่ให้เบียดเบียนกับมตินและเชื้อร้ายที่ส่งผ่านมาจากสุรา ถึงแม้ว่าข้อเท็จจริง ในจังหวัดพะเยายังมีเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับสูง

อภิปรายผล

สถิติของปัญหาเยาวชนที่เกี่ยวข้องจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชี้ให้เห็นถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุสำคัญหนึ่งที่ต้องให้ความสนใจ ดังเช่น หน่วยงานต่าง ๆ ที่กำกับกฎหมาย นโยบายและมาตรการใช้ในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว งานวิจัยและพัฒนาทั่วไปทั้งในระดับประเทศและจังหวัดพะเยาก็คงสะท้อนองค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเยาวชนที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวในอีกความหมายหนึ่งคือ ความหมายที่งานวิจัยและงานพัฒนาผลิตองค์ความรู้ว่าเยาวชนไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความหมายดังกล่าวถูกยกระดับอย่างมีนัยสำคัญในจังหวัดพะเยาเมื่อข้อมูลเชิงสถิติที่จัดอันดับให้จังหวัดพะเยามีผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอันดับหนึ่งในประเทศไทยใน พ.ศ.2554 ดังนั้น นโยบายและมาตรการในการจัดการปัญหาเยาวชนกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงถูกยกเป็นวาระของจังหวัด ซึ่งเป็นการพยายามสถาปนาภาพให้จังหวัดเป็นพื้นที่หรือสังคมปลอดเชื้อที่เยาวชนไม่ควรเข้าไปใกล้หรือข้องเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ภาพความสำเร็จของพะเยาโมเดลที่ส่งผลให้จังหวัดพะเยาไม่ถูกจัดอันดับให้เป็นพื้นที่หนึ่งในประเทศที่มีผู้ดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด จึงเป็นการป่าวประกาศถึงความมุ่งมั่นตั้งใจของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านสื่อสารมวลชนแหล่งต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ผลสำเร็จในการสร้างความหมายของสังคมปลอดเชื้อ โดยการจัดระเบียบเยาวชนผ่านงานวิจัยและการพัฒนาในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ กลับทำให้เกิดคำถามถึงความสำเร็จที่เผยแพร่ออกไปว่า มาจากมาตรการที่เหมาะสมหรือทำให้สังคมปลอดเชื้อได้มากน้อยแท้จริงเพียงใด หรือเป็นเพียงมายาภาพของการชูนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เนื่องจากความสัมพันธ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเยาวชนยังปรากฏอย่างชัดเจนและอาจมีแนวโน้มที่จะมีกลวิธีเปี่ยมเล่ห์เหลี่ยมและหลีกเร้นต่อการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้นถึงแม้จะอยู่ภายใต้ภาพสังคมปลอดเชื้อที่แสดงต่อสาธารณะ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการใช้ประโยชน์

1. ควรสร้างนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนโดยสร้างความตระหนักต่อผลกระทบทางสุขภาพ อุบัติเหตุและช่วงอายุที่ยังไม่เหมาะสมต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. ควรรณรงค์ให้เยาวชนที่บรรลุนิติภาวะในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความเข้าใจและตระหนักถึงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เหมาะสมมีสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง คนรอบข้างและสังคมโดยรวมหากตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าที่จะใช้นโยบายและมาตรการในความหมายของการป้องกัน ควบคุมและบังคับ
3. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับเยาวชนโดยทั่วไป มักจะเสนอว่าควรบังคับใช้กฎหมายและมีมาตรการที่เข้มงวดจริงจัง แต่จากผลการวิจัยนี้ต้องการเสนอว่า ยิ่งสร้างสภาวะในเชิงควบคุมบังคับจะไม่ใช่วิธีทางออกของปัญหา แต่ควรมีการทบทวนนโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมพฤติกรรมและทำที่ในทางบวกของเยาวชนต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อสร้างนโยบายและมาตรการที่เยาวชนที่บรรลุนิติภาวะสามารถมองหรือสัมพันธ์กับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นปกติในชีวิตประจำวันที่จะไม่ส่งผลเสียต่อเยาวชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยเงื่อนไขและการปรับตัวของเยาวชนที่ยังมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริบทของนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. การวิจัยต้นแบบของการใช้และการจัดการกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เหมาะสมของเยาวชนที่บรรลุนิติภาวะ

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กลุ่มงานคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ สำนักกรรมการกิจการ 3 สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2556). *สรุปผลการจัดเสวนาและศึกษาดูงาน เรื่อง “ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแผนยุทธศาสตร์และควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ 6 จังหวัดภาคเหนือตอนบน”*. คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและผู้พิการ สภาผู้แทนราษฎร ณ จังหวัดพะเยา ระหว่างวันศุกร์ที่ 28 ถึง วันเสาร์ที่ 29 สิงหาคม 2556.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2558). *รายงานความก้าวหน้าโครงการ 1 คณะ 1 โมเดล โครงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขแบบ ABC ประจำปีงบประมาณ 2558*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- คณะทำงานสมัชชาสุขภาพจังหวัดพะเยา. (2556). เอกสารหลักและมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดพะเยา พ.ศ. 2556. สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)
- จุฑาทวี กมลพรมงคล, พรนภา หอมสินธุ์ และรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์. (2555). ผลของการสร้างเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองความคาดหวังในผลลัพธ์ และทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนประถมศึกษาชาย. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 7(2), 84-99.
- ชีวฮวย แซ่ลิ้ม, กนกพร หมูพยัคฆ์ และนันทวัน สุวรรณรูป. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น. *Songklanagarind Journal of Nursing*, 37(3), 25-36.
- ขมนาด พจนามাত্র, มนตรา พงษ์นิล และสุริย์ฉาย คิตหาทอง. (2557). รูปแบบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเขตภาคเหนือ. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 37(4), 66-73.
- ชลลดา ไชยกุลวัฒนา, ขนิตา ประดิษฐ์สถาพร และแววดาว คำเขียว. (2556). ปัจจัยทำนายความเสี่ยงพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่น จังหวัดพะเยา. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 6(พิเศษ), 104-115.
- ทิฆัมพร หอสิริ, ชุติกร สิทธิสันต์ และกนกวรรณ ลิ้มศรีเจริญ. (2559). ความชุกของพฤติกรรมการดื่มสุรในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 61(1), 3-14.
- ทัฬหวิชญ์ ศรีรัตยาวงค์, สุมาลี เลิศมัลลิกาพร และอะเคื้อ อุนทเลทกะ. (2555). การพัฒนาโปรแกรมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการใช้มีส่วนร่วมของชุมชน. *พยาบาลสาร*, 39(1), 46-63.
- ธงชัย สีสอน, ธิติรัตน์ คิมกระโทก และคณะ. (มปป.). สถาบันอุดมศึกษาเราทันปัญหาแอลกอฮอล์: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. *โครงการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “ราชภัฏวิจัยครั้งที่ 4” (กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, หน้า 1196-1214.
- นริศรา ประสิทธิปานวัง. (2562). ปัญหาและผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา : ศึกษาในเขตพื้นที่หน้ามหาวิทยาลัยพะเยา. *Proceeding พะเยาวิจัย Phayao Research Conference 8*. 24-25 มกราคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา, หน้า 2315-2329.
- ปิ่นณิธิชัย ปิยะอร่ามวงศ์, รุ่งระวี สมะวรรณ และเอมอัชฌา วัฒนบุรานนท์. (2560). การจัด

- โปรแกรมการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในนักเรียนหญิงมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร. *Journal of Medical Health Science*, 24(1), 55-66.
- มนตรา พงษ์นิล และประไพพิศ โธพารวัฒน์. (2552). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง แบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร พะเยา. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)
- ยุพา จิวพัฒนกุล และอุบลวรรณ เรือนทองดี. (2556). การพัฒนาแนวทางลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนที่ครอบครัวยุติการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: การสนทนากลุ่มโดยบิดา-มารดา. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 14(1), 35-40.
- วิจิตรา ปัญญาชัย, นันทนา ศรีสมบัติ และทรงพิลาส วงศ์ใหญ่. (2550). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง สุรากับพฤติกรรมเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาในชุมชนจังหวัดพะเยา. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- วิชานีย์ ใจมาลัย, วิไลพร วงศ์ศิณี, เกษร เกตุชู, ศิริรัตน์ โกศลวัฒน์ และ ชลลดา ไชยกุลวัฒนา. (2560). พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. *วารสารพยาบาลสาธารณสุข*. 31(2), 109-126.
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา. (2556). *โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด เหล้าและบุหรี่แก่นักเรียนมัธยมจังหวัดพะเยา*. เอกสารอัดสำเนา.
- สุภาพรณ อุดมลักษณ์, ปณณธร ชัยวัฒน์ และจันทริกา อินจัน. (2557). กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของครอบครัวในการแก้ไขปัญหาการดื่มสุราในชุมชนบ้านสันป่าบง ต.สันป่าม่วง อ.เมือง จ.พะเยา. *วารสารพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข*, 24(3), 90-103.
- สุรเมศวร์ ฮาซิม, รัตนา เลิศสุวรรณศรี และรมิดา ศรีเหรา. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย จังหวัดปทุมธานี. *Thai Journal of Science and Technology*, 6(1), 1-10.
- สุวรา แก้วนุ้ย และทักษพล ธรรมรังสี. (2554). พฤติกรรมการคุกคามทางเพศในกลุ่มเด็กและเยาวชน ภายใต้อิทธิพลการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 5(2), 233-243.
- อดิศักดิ์ สักลอม และไพรัช ชีระชัยมิตธี. (2561). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน: กรณีศึกษาจังหวัดพะเยา. *Proceedings พะเยาวิจัย Phayao Research Conference 7*. มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา, หน้า 2124-2136.
- อภิลักษณ์ ธรรมวิมุตติ และประสพชัย พสนุนท์. (2559). อิทธิพลของทัศนคติ การคล้อยตามบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิง การควบคุมพฤติกรรมและบุคลิกภาพแบบเปิดเผยที่มีต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก. *Veridian E-Journal Silpakorn University (ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ)*, 9(1), 1533-1548.

ภาษาต่างประเทศ

- Rathaworn, suwannee. (2010). *The effect of alcohol-drinking parent(s) on juvenile delinquency*. Master of arts (criminology and criminal justice) faculty of graduate studies mahidol university.
- Soongsawang, wannothai. (2007). *The relation between alcohol drinking and felony offense of juvenile delinquency*. Master of arts (addictionology) faculty of graduate studies mahidol university.

ออนไลน์

ไทยรัฐออนไลน์. (2556, 11 มิถุนายน). พระยาเม็สเถิดดีมีแอลกอฮอล์อันดับ 1 สุราเถื่อนครองแชมป์. สืบค้นจาก

<https://www.thairath.co.th/content/350447>

มติชนออนไลน์. (2560, 13 กรกฎาคม). ‘พะเยา’ เจ๊ง ลบแชมป์กึ่งเหล้า สสส.ยกให้เป็นต้นแบบ. สืบค้นจาก

https://www.matichon.co.th/local/news_602145

ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า ภาคเหนือบน. 2558, 22 พฤษภาคม). ศูนย์วิจัยปัญหาสุราจัดประชุมวิชาการสุรา “เหลียวหลังแลหน้า” เพื่อขับเคลื่อนเรื่องเหล้าในภาคเหนือบน. สืบค้นจาก

<http://www.lannastopdrink.com/2420.html>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2556, 18 กรกฎาคม). ยุทธศาสตร์เลิกเหล้า "พะเยา" ขอสละ

แชมป์เมา. สืบค้นจาก [https://www.thaihealth.or.th/Content/16359-ยุทธศาสตร์เลิกเหล้า%20"พะเยา"%20ขอสละแชมป์เมา.html](https://www.thaihealth.or.th/Content/16359-ยุทธศาสตร์เลิกเหล้า%20)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560, 13 กรกฎาคม). ‘พะเยาโมเดล’ ลด ละ เลิกสุรา สร้างสุข

ภาวะดี. สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/37689-พะเยาโมเดล%20ลด%20ละ%20เลิกสุรา%20สร้างสุขภาวะดี.html>

MGR Online. (2555, 9 ตุลาคม). พบร้านเหล้าใกล้ ม.พะเยาเปิดเพียบ แถมขายให้เด็กต่ำ 20 ปีเฉย. สืบค้นจาก

<https://mgronline.com/local/detail/9550000123571>